Phát huy nguồn lực Phật giáo Việt Nam "nhận diện từ lý luận, thực tiễn đến chính sách"

ISSN: 2734-9195 09:52 06/04/2026

Trong kỷ nguyên phát triển mới, việc phát huy nguồn lực Phật giáo không chỉ là yêu cầu nội tại của tôn giáo, mà còn là định hướng quan trọng nhằm góp phần xây dựng xã hội phát triển bền vững, hài hòa giữa kinh tế, văn hóa và đạo đức.

Tọa đàm khoa học *"Phát huy nguồn lực của **Phật giáo Việt Nam** trong kỷ nguyên phát triển mới: Cơ sở lý luận, thực tiễn và hàm ý chính sách"*, tổ chức tại chùa Khai Nguyên sáng ngày 05/04/2026 đã quy tụ đông đảo Chư tôn đức, các nhà khoa học, chuyên gia và hàng nghìn phật tử, qua đó làm rõ cách tiếp cận: *nhìn nhận Phật giáo như một nguồn lực tổng hợp, có khả năng đóng góp thiết thực vào phát triển bền vững đất nước.*

Hội đồng chủ tọa, đại diện GHPHVN có Hòa thượng TS Thích Gia Quang, Phó Chủ tịch HĐTS, Trưởng ban Thông tin truyền thông T.Ư GHPGVN; Hòa thượng Thích Thanh Vân, Ủy viên HĐTS, Phó trưởng ban Thường trực BTS GHPGVN TP.Hải Phòng; Thượng tọa Thích Đạo Thịnh, Ủy viên HĐTS, Phó Chánh Văn phòng Trung ương Giáo hội, Trưởng ban TT-TT GHPGVN TP.Hà Nội... Đại biểu chủ toạ đoàn có PGS TS Trần Đức Cường - Chủ tịch Hội Khoa học lịch sử Việt Nam; GS TS Hoàng Anh Tuấn, Hiệu trưởng trường KHXH và Nhân văn - Đại học Quốc gia Hà Nội; PGS TS Hoàng Thị Lan - Viện trưởng Viện Dân tộc và Tôn giáo, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh; PGS TS Mai Quang Hiện - Viện An ninh phi truyền thống, Đại học quốc gia Hà Nội; PGS, TS Trần Đăng Sinh - Nguyên Trưởng khoa Triết học, Đại học Sư phạm Hà Nội; PGS TS Đại tá Nguyễn Thanh Tú - Nguyên Tổng biên tập Tạp chí Văn nghệ Quân đội; PGS, TS Đinh Quang Thành - Phó Tổng Biên tập Tạp chí Lý luận chính trị, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh; TS Nguyễn Văn Tuân - Trưởng Nhóm Nghiên cứu khoa học, Phó Trưởng ban Thường trực Ban Tổ chức Tọa đàm khoa học; PGS, TS Đinh Công Hoàng - Viên Nghiên cứu Nam Á, Tây Á và châu Phi, Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam; PGS, TS Nguyễn Thị Minh Ngọc - Phó Viện trưởng Viện Xã hội học và Tâm lý học, Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam.

Phát biểu chào mừng Hội thảo, **Hòa thượng Thích Gia Quang** nhấn mạnh, chủ đề tọa đàm mang ý nghĩa thời đại khi đặt ra yêu cầu nhận diện và phát huy toàn diện các nguồn lực của Phật giáo trong bối cảnh đất nước bước vào kỷ nguyên mới - kỷ nguyên của hội nhập sâu rộng, chuyển đổi số và phát triển bền vững.

Hòa thượng Thích Gia Quang phát biểu chào mừng, khai mạc

Hòa thượng khẳng định, nguồn lực Phật giáo bao gồm cả yếu tố vật chất và tinh thần. Trong đó:

+ *Về vật chất:* **GHPGVN** có số lượng tăng ni, tín đồ phật tử đông đảo và hệ thống cơ sở tự viện chùa chiền rộng khắp các vùng miền từ đô thị tới nông thôn, miền núi và hải đảo với hàng triệu tín đồ, hàng vạn ngôi tự viện có khả năng tốt huy động vào quá trình phát triển xã hội, đã và đang đóng góp cùng nhà nước trong việc an sinh xã hội, các hoạt động từ thiện, cứu trợ, thiên tai, hỗ trợ người nghèo, chăm sóc người yếu thế được triển khai rộng rãi có hiệu quả, góp phần giảm bớt gánh nặng cho nhà nước và xã hội.

+ *Về tinh thần:* Phật giáo có hệ giá trị nhân văn sâu sắc với triết lý từ bi trí tuệ, vô ngã vị tha, có khả năng định hướng hành vi và chuẩn mực đạo đức xã hội. Phật giáo Việt Nam lại có tinh thần nhập thế, yêu nước, hộ quốc an dân, đồng hành cùng dân tộc qua phương châm đạo pháp dân tộc, chủ nghĩa xã hội của GHPGVN. Bên cạnh đó, để tạo điều kiện thuận lợi phát huy các yếu tố, nguồn lực nói trên để phục vụ phát triển đất nước, nhà nước ta đã có luật tín ngưỡng tôn giáo, bảo đảm quyền tự do tín ngưỡng của người dân, tạo điều kiện để các tổ chức tôn giáo tham gia vào các lĩnh vực xã hội, khuyến khích tăng ni phật tử tham gia vào các hoạt động an sinh xã hội, bảo vệ môi trường... Chung tay với cộng đồng làm cho đất nước ta văn minh, phồn vinh và hạnh phúc.

Đặc biệt, Hòa thượng nhấn mạnh một nguyên lý quan trọng: *"Mọi **nguồn lực**, nếu không được dẫn dắt bởi chính kiến và đạo đức, thì dễ trở thành nguyên nhân của bất ổn; ngược lại, khi được soi chiếu bởi từ bi và trí tuệ, sẽ trở thành phương tiện thiện xảo để phụng sự xã hội".*

Các giá trị như: Tri túc - Thiểu dục, Trung đạo - Hài hòa, Vô tham - Vị tha, Nhân duyên - Tương tức được xem là nền tảng định hướng phát triển bền vững, mang đậm bản sắc Phật giáo.

Thượng tọa Thích Đạo Thịnh phát biểu khai mạc Tọa đàm

Phát biểu Khai mạc, Thượng tọa Thích Đạo Thịnh cho biết, tọa đàm được tổ chức nhằm kiến tạo diễn đàn học thuật nghiêm túc, nơi các nhà khoa học, nhà quản lý và chức sắc Phật giáo cùng trao đổi, làm rõ các vấn đề cốt lõi trong việc phát huy nguồn lực Phật giáo.

Theo Thượng tọa, nguồn lực này không chỉ nằm ở cơ sở vật chất hay di sản, mà còn bao gồm: Nguồn lực con người (Tăng ni, phật tử, trí thức); Nguồn lực tri thức và đạo đức; Giá trị nhân văn sâu sắc của Phật giáo. Việc phát huy hiệu quả các nguồn lực này đòi hỏi sự kết nối chặt chẽ: giữa truyền thống và hiện đại, giữa tôn giáo và phát triển, giữa lý luận và thực tiễn.

Trong phần dẫn đề, PGS.TS Trần Đức Cường, Chủ tịch Hội Khoa học **Lịch sử** Việt Nam, nhấn mạnh rằng Phật giáo từ lâu đã là một thành tố quan trọng trong cấu trúc văn hóa - xã hội Việt Nam.

Từ thời Lý - Trần đến hiện đại, Phật giáo luôn: Góp phần xây dựng hệ giá trị đạo đức. Củng cố nền tảng tinh thần xã hội. Tăng cường khối đại đoàn kết dân tộc.

Đặc biệt, trong bối cảnh đổi mới và hội nhập, nhận thức về tôn giáo đã có bước chuyển quan trọng: Từ “đối tượng quản lý” → “nguồn lực phát triển”.

Ông cũng chỉ ra rằng, nguồn lực Phật giáo mang tính tổng hợp, bao gồm:Ng uồn lực con người, Nguồn lực văn hóa, Nguồn lực đạo đức, Nguồn lực xã hội và kinh tế.

Tuy nhiên, việc nhận diện đầy đủ và xây dựng cơ chế chính sách phù hợp vẫn còn là vấn đề cần tiếp tục làm rõ.

Một số cách tiếp cận trước đây chủ yếu nhìn nhận tôn giáo dưới góc độ **tín ngưỡng**, văn hóa hoặc quản lý nhà nước, trong khi chưa quan tâm đúng mức đến việc xem tôn giáo như một nguồn lực xã hội có thể tham gia vào quá trình phát triển. Chính vì vậy, việc nghiên cứu một cách hệ thống, toàn diện về nguồn lực Phật giáo, từ cơ sở lý luận đến thực tiễn và từ thực tiễn đến yêu cầu hoàn thiện chính sách, là một vấn đề có ý nghĩa khoa học và thực tiễn sâu sắc.

Cũng theo PGS.TS Trần Đức Cường: *buổi tọa đàm hôm nay có ý nghĩa quan trọng cả về phương diện khoa học và thực tiễn. Đây không chỉ là dịp để công bố kết quả nghiên cứu của các tác giả, mà còn là diễn đàn để trao đổi học thuật, đối thoại chính sách và tổng kết thực tiễn, qua đó góp phần làm rõ hơn cơ sở lý luận, đánh giá đúng thực trạng và đề xuất những định hướng cần thiết nhằm phát huy hiệu quả nguồn lực Phật giáo trong kỷ nguyên phát triển mới của đất nước.*

Tọa đàm tập trung làm rõ một số nội dung trọng tâm sau:

Thứ nhất, tiếp tục nghiên cứu, bổ sung và hoàn thiện cơ sở lý luận về nguồn lực tôn giáo, về vai trò của Phật giáo trong phát triển xã hội, đặc biệt là trong điều kiện xây dựng nền kính tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tê.

Thứ hai, đánh giá thực tiễn phát huy nguồn lực Phật giáo Việt Nam trên các lĩnh vực của đời sống xã hội, từ giáo dục, văn hóa, từ thiện, an sinh xã hội đến bảo tồn di sản, phát triển đu lịch tâm linh, chuyển đổi số và xây dựng đời sống văn hóa ở cơ sở.

Thứ ba, đề xuất các giải pháp và hàm ý chính sách nhằm phát huy hiệu quả hơn nữa nguồn lực Phật giáo trong kỷ nguyên phát triên mới, trên cơ sở bảo đảm sự hài hòa giữa phát triển kinh tế, phát triển văn hóa, giữ gìn bản sắc dân tộc và củng cố khối đại đoàn kết toàn dân tộc.

Ban Tổ chức, giới học giả, nhà nghiên cứu cùng tin tưởng rằng, với tinh thần khoa học, khách quan và trách nhiệm, những ý kiến trao đổi tại tọa đàm sẽ góp phần bổ sung các luận cứ khoa học quan trọng, phục vụ cho việc hoạch định và hoàn thiện chính sách, đồng thời khẳng định vai trò của Phật giáo như nguồn lực tinh thần, văn hóa và xã hội có ý nghĩa đối với sự phát triển bền vững của đất nước trong giai đoạn mới.

Trong khung thời lượng cho phép, Tọa đàm đã lắng nghe trình bày tham luận của các học giả, nhà nghiên cứu như: PGS.TS Nguyễn Hồng Dương, PGS.TS Đinh Công Hoàng, PGS.TS Nguyễn Thị Phương Chi và ThS Lê Hoàng Anh Khôi, cùng các đề tài chọn lọc theo chủ đề - nhóm chủ đề phù hợp bối cảnh Phật giáo Việt Nam hiện nay.

Về *"**Nguồn lực** trí tuệ và vai trò của đội ngũ trí thức phật tử"*, PGS TS Nguyễn Hồng Dương đã hệ thống hóa vai trò của đội ngũ trí thức, chuyên gia phật tử như một "nguồn lực tuệ lực" đặc thù. Tham luận và các ý kiến thảo luận thống nhất rằng, đây là nguồn lực mềm đóng vai trò nền tảng trong việc hoạch định chiến lược phát triển Giáo hội thông qua ba phương diện: kiện toàn tổ chức, hoằng pháp hiện đại và tinh thần nhập thế "sáng đạo trong đời".

Hội nghị nhấn mạnh yêu cầu cấp thiết về việc xây dựng cơ chế, chính sách để khơi thông nguồn lực trí tuệ này trong phản biện và hoạch định chính sách xã hội.

Tham luận chủ đề *"Kinh tế **văn hóa** và du lịch tâm linh bền vững"*, từ góc nhìn kinh tế học của PGS.TS Đinh Công Hoàng, Phật giáo được định vị là động lực tăng trưởng kinh tế địa phương thông qua việc chuyển hóa di sản thành vốn văn hóa.

Tọa đàm cũng thẳng thắn chỉ ra những thách thức về tình trạng thương mại hóa và suy giảm tính thiêng. Để dung hòa giữa phát triển và bảo tồn, các đại biểu đề xuất hệ thống hàm ý chính sách tập trung vào: phát triển du lịch xanh, đẩy mạnh chuyển đổi số trong quản trị di sản và nâng cao chất lượng nguồn nhân lực Phật giáo nhằm gia tăng giá trị bền vững thay vì lợi ích ngắn hạn.

Tham luận vấn đề *"Thực tiễn và cơ chế phối hợp phát huy nguồn lực tổng thể"*: PGS.TS Nguyễn Thị Phương Chi đã phác thảo bức tranh tổng thể về thực tiễn nhập thế của **Phật giáo** từ đạo đức, an sinh đến kinh tế.

Các thảo luận tập trung vào việc kiến tạo "mối liên kết kim cương" giữa Giáo hội - Nhà nước - Cộng đồng. Hội nghị khẳng định, để nâng cao hiệu quả, cần có cơ chế khai thác đồng đều giữa các vùng miền và lĩnh vực, đồng thời bảo đảm Phật giáo dấn thân sâu rộng vào đời sống nhưng vẫn giữ vững bản sắc cốt lõi, tránh các xu hướng biến tướng.

Để *"Bảo vệ nền tảng tư tưởng và giá trị Phật giáo trên không gian mạng trong bối* ***Kỷ nguyên số****"*, tham luận của ThS Lê Hoàng Anh Khôi đã nêu bật tính cấp bách của việc đấu tranh phản bác các quan điểm sai trái. Tọa đàm xác lập chiến lược "xây" gắn liền với "chống", trong đó lấy việc lan tỏa giá trị từ bi, trí tuệ làm nền tảng lâu dài để "miễn dịch thông tin" cho cộng đồng. Việc chủ động chiếm lĩnh không gian mạng bằng truyền thông tích cực, hiện đại được xem là giải pháp then chốt để bảo vệ uy tín của Phật giáo và giữ vững ổn định chính trị - xã hội.

Theo Ban Tổ chức, tọa đàm đã tiếp nhận 34 tham luận từ các nhà khoa học, chuyên gia, chức sắc Phật giáo và cơ quan quản lý. Nội dung các tham luận thể hiện cách tiếp cận đa chiều:

+ Lý luận: khái niệm nguồn lực tôn giáo, vai trò Phật giáo trong phát triển nguồn lực Phật giáo nói riêng và nguồn lực xã hội nói chung.

+ Thực tiễn: giáo dục, từ thiện, văn hóa, du lịch tâm linh, chuyển đổi số…

+ Chính sách: hoàn thiện thể chế pháp luật, cơ chế huy động nguồn lực, giúp đẩy mạnh vai trò của Phật giáo trong kỷ nguyên mới.

Các tham luận cho thấy, nguồn lực Phật giáo không chỉ giới hạn trong phạm vi tôn giáo, mà có thể đóng góp thiết thực vào nhiều lĩnh vực của đời sống xã hội nếu được khai thác đúng hướng.

Tọa đàm đã thu hút: Hàng trăm nhà khoa học, nhà nghiên cứu, hơn 2.000 phật tử và khách mời tham dự.

Điều này cho thấy sự quan tâm rộng rãi của xã hội đối với việc phát huy vai trò của Phật giáo trong bối cảnh phát triển mới.

Gợi mở hướng đi cho Phật giáo trong kỷ nguyên mới

Tọa đàm không chỉ dừng lại ở việc trao đổi học thuật, mà còn góp phần: Hệ thống hóa cơ sở lý luận về nguồn lực Phật giáo, Tổng kết thực tiễn phong phú, Đề xuất các hàm ý chính sách thiết thực.

Trong kỷ nguyên phát triển mới, việc phát huy nguồn lực Phật giáo không chỉ là yêu cầu nội tại của tôn giáo, mà còn là định hướng quan trọng nhằm góp phần xây dựng xã hội phát triển bền vững, hài hòa giữa kinh tế, văn hóa và đạo đức.

Phóng viên (thực hiện)